

Громадська Думка

Часопись полонених Українців у Вецлярі.

ВИХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В СУБОТУ.

ПЕРЕДЛАТА:

На місяць — м. 50 ф.
„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 присл. в таб. 5 ф.)

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung.
— in Wetzlar. —

ВИДАС „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНИ Б. ГРІНЧЕНКА“.

Ч. 20. (159).

Субота, 6. квітня 1918.

Рік IV.

Самостійна Україна.

Очищення України від більшевицьких банд і віdbudovuvannie державного ладу в ній, нарушеною більшевиками, посувасться як швидко наперед. По приверненню нормальних відносин на Україні мають війти з Українські Установчі Збори, які мають розвязати питання величезної важливості про те, чи буде Україні цілком незалежною державою, чи зробити її частиною російської федераційної республіки. В четвертім універсалі Української Центральної Ради в 26. січня 1918 р., яким оголошено незалежність України, говориться між іншим, що «для того, щоб ні російське правительство, ні яке інше не ставило перешкод Україні в установленню бажаного миру, для того, щоб повесті свій край до ладу, творчої праці, закріплення здобутків революції і нашої волі, ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всім горожанам України: Віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, від відомої незалежності, вільною, суверенною державою українського народу.”

Коли одно з важливих завдань Української Народної Республіки, а саме заключення миру в центральними державами вже виконано, інші визначені вище завдання незалежної Української Народної Республіки вимагають для свого переведення довшого часу, а згідно з вагалі постійного характеру. Тому можна мати певність, що обговорення справи української самостійності на Установчих Зборах матиме більш формальне, юридичне ніж річеве значення. Установчі Збори повинно просто затвердити проголослення України самостійною державою. Центральна Рада, вибрана на такій широкій основі, що голос II треба уважати справжнім голосом українського народу; на Установчих Зборах відуться представники того ж самого українського народу, який немає жадного причини припустити, що вони будуть мати інший погляд на самостійність Української Народної Республіки, як Центральна Рада. ПодІІ на Україні, що віdbudovuvannie по оголошенню української самостійності, могли скріплюти лише самостійницькі течії, а ні в якій разі не привчинити ся до спопуляризування федераційної алуки в Московщині.

Короткий час деякого роду федераційної алуки України в Московщині між упадком правителства Керенського та проголосленням державної незалежності України дав, правда, може в дуже грубій формі, зразок майбутніх «федераційних» відносин між Україною та Московщиною. Мирний час і привернення нормального ладу змінили-б може форми, але ледве чи змінили-б значно істоту українсько-російських відносин. Большинські розбігається на Україні межна, правда, в деякій мірі віднести на карб воєнного часу

ї революції, але вмішування у внутрішні відносини української нації, підбурення одної групи населення на другу, використування російських кольоністів і українських ренегатів національно-державних органів України й нарешті утворення харківського правительства — все вже старими справжньо-московськими засобами історичної боротьби Москви проти України. І оскільки федерація може відкрити шлях для такої господарки Росії на Україні, кожий Українець на Установчих Зборах буде боротися рішуче проти якоїсь форми федераційної алуки в Росію. Партия на боротьба в Росії прибрала такі дики хаотичні форми й така далека від якогось кінця, що заключати якісні державні договори в Росію тепер в звагалі майже неможливою річчю, як се показали німецько-російські мирові переговори.

Поворот реакції в Росії покаже як національним меншостям на Україні, що про якось федераційну алуку в Росію не може бути й мови, але й перемога соціалістичних чи ліберальних партій небатато змінить стан ріці. Большевики в як найрадикальнішою російською соціалістичною партією, і то не лише в соціальних, а й в національних питаннях. І ся партія большевиків, яка уроочисто проголосила волю самоозначення народів і якій Україна помогла в боротьбі проти Керенського й кадетів, показала в своїм поході на Україну таку силу безоглядного хижакства й націоналістичного централізму, що всяка алука з Московщиною мусить здаватися Українцям найбільшим лихом. Всі російські партії по черзі показали, що російський народ, який століттями привычався панувати над недержавними націями Росії, абсолютно нездатний до федераційного державного співжиття з іншими народами, а найменше в Українцями. Характер же народу або, ліпше сказати, його провідних верхів міняється так повільно й залежить від так багатьох умовин, яких наперед передбачити не можливо, що з сим при розвязанні питання про самостійність України в звагалі нема чого рахувати ся.

Державна самостійність якоїсь нації в таким дорогоцінним скарбом, що віддати хоч найменшу частину його можна хиба за ціну ведення всіх членів нації в II державних межах. Національно-державний самостійності дорівнює при деяких умовах лише національна єдність, але оскільки в межах Української Народної Республіки здійснено майже всіх Українців, що мешкали в старій Росії, то й сей момент тут в рахунок не входить. Абсолютна державна незалежність нації має при сучаснім соціальнім ладу таку високу вартість, що до неї простіше називати нації, порівнюючи з

Україною, чисельно малі. Історія останніх десятиліть принесла кілька привладів розпаду державних одиниць на їх складові національні частини. Швеція і Норвегія розірвали державні звязки, які лучили їх протягом довгого часу. Болгарія і Сербія відірвалися від Туреччини, не зважаючи на те, що в ній лишилося аж до 1913 року ще багато членів сих націй. Навіть мікрокопія Альбанія показала деяке змагання до державної самостійності. Натомість історія останнього часу не знає федераційної алуки двох національно-державних організацій.

Світова війна збудила цілій гурт національно-самостійницьких змагань, яким навіть в незначній мірі не може дорівнювати змагання до якоїсь федераційної алуки, про буджене в деяких краях бувшої російської держави. Евентуальну федераційну алуку України в Донбасі, Кавказом, Кримом і т. д. могла би вправдати потреба боронити ся проти будучих заборчих змагань Московщини, але та ж сама потреба тим більше виключає можливість федераційної алуки між Україною і Московщиною.

З господарської точки погляду федераційна алука України в Московщині може мати й добре й ліхі боки, в окладний розгляд яких ми тут не можемо вдати ся. Але господарські вигоди федераційної алуки в Росію можна осагнати в деякій мірі і шляхом відповідних торговельних договорів, не наражаючи себе одночасно на згадані вище небезпеки національно-політичного характеру.

Коли українсько-московська федерація могла б мати дуже злій вплив на внутрішні національно-політичні відносини України, безміро більше могла б вона пошкодити загранячий політиці Української Народної Республіки. Мирно переговори в Берестю показали поперше, що колиб Росіяне мали силу, то ніколи не допустили б до самостійної загранячої української політики, яка відповідала б інтересам Української Народної Республіки, а подруге, що інтереси України і Московщини в сфері загранячої політики можуть бути, а під деякими оглядами й будуть наявні в цілком противіжні.

Наслідком заключення мира в Берестю Росія втратила на заході півдні величезні простори земель в ієросійським населенням, але територія, населена самими російськими народом, творить ще таку велику

державу, що російська політика реванжу по війні має досить велику основу для найбільшого розвитку. Коли держави антанту стримують ся від політики підтримки сути проти Росії та здержувати або бодай не дадуть далеко розвинуту ся походам Японії Сибіру, то відновлення почвіного порозуміння по війні з усма його заборчими племенами дуже імовірне. Колиб Україна опинилася в федераційній алуці в Московщині, вона мусила б очікнути брати участь у воїновничих планах будущого антанту й тим самим підкопувати незалежність і добробут власної держави.

Власні ж інтереси України тягнуть її в цілком інший бік. В світовій війні Україна не втратила жадного клаптика своєї національної території, отже всяка політика реванжу в її чужою. В боротьбі за свою національно-державну незалежність мусила оперти ся о центральні держави й дальші дружні відносини з ними можуть лише скріпити II незалежність. В межах Австро-Угорщини мешкає значна не лише своїм числом, а й головно ступінем національного розвитку частина українського народу. І чим дружній будуть відносини між Україною і Австро-Угорщиною, тим істинним зможе бути національне співробітництво обох частин українського народу.

В Берестю Україна заключила з центральними державами ряд торговельних договорів, які послужать основою найбільшіших економічних зносин між Українською Народною Республікою та II західними сусідами. Для розвитку сих зносин українське правителство повинно мати як найбільшу волю рухів, значна ж ріжниця інтересів у місцевій політиці між центральною Росією і Україною виявилася ся вже надовго перед війною і сильно спиняла розвиток сільського господарства на Україні. А федераційна алука згаданих держав сильно обмежила-б волю України і в сфері загранячої торгівлі.

Таким робом гасло самостійності України, виставлене найкращими представниками української демократії супроти старої Росії, повинно лишити ся непорушним і супроти теперішньої Московщини, і се гасло треба підносити тим вище, чим більше теперішній російський хаос відкидає Москву від стану старої реакційної Россії

М. Троцький.

З „В. П. Л. Ж.“

„Нейтральність“ Київської Городської Думи. (Або горожани або вороги).

В новозаснованій Київській часописі „Український Слов'яний Стрілець“ читаємо таке:

Останні події мусять зробити перелом в психології і настроїах таких суспільств Українців, Росіян, Євреїв, Поляків і інших, що дотепер почували себе горожанами „єдині, неділмії Росії“, дивили ся

на всі змагання українського народу як на щось не своє, чуже, кімсь зі сторони принесене і йм накинене. Дотепер було так, що вони або ставилися вороже, або в кращім разі нейтрально, до всього цього, що будував український народ так тяжко, виснажуючи свої останні сили.

Діяльними творцями у всім тім, що будував український народ, вони дотепер не були, а ставили лише колоди на дорозі країші будучності цього краю, в якім вони живуть.

Те робили всі соціалістичні російські партії, те робили всі національні меншини, які старалися ся як найбільше взяти, але нічого не дати.

Під час останньої тяжкої боротьби української демократії проти большевиків у Києві, вони рішучо і чим іс заявляли себе по стороні Українців, не станули разом з українською оброною силовою, обороняючи завоювання української революції і Київ від тяжкого нападу. Ми знаємо, що Київська Городська Дума, сей мовок Київа, заявила нейтральну позицію „межу враждебними сторонами—большевиками і українцами“, а навіть хотіла бути посередині між сими воюючими сторонами.

Що се все значить? Городська Дума, частина державного апарату України, в критичний момент для держави не підpirає своєї держави, а стає нейтральною.

Чи можемо собі представити і що скажемо про салдата, який під час бою став нейтральним?

І за сю нейтральність горожан Київа до української держави прийшлося ся тяжко всім відокутувати під час большевицького царствування.

Що більше, Городська Дума, коли вибхало українське правительство, відрікається від державного акту цього правительства, забуває, що вона в Думі в столиці самостійної держави, використовує момент ослаблення і заявляє в відозві до населення, що хоча вони прийшли і большевики, але за се маємо єдиний революційний фронт.

Останні події примушують всіх, хто так думав і робив, як Київська Городська Дума, рішуче зірвати з традиціями минулого, відкинути „єдину недільну“, відкинути всій централізм російській і становити горожанами української республіки.

Бо коли не горожани, не діяльні творці нового життя на Україні, то вороги української республіки. Коли не разом, рука об руку в працюючи з людом України—українським селянством і робітництвом, —то проти нього.

А в ворогом в сей тяжкий і критичний час для нашого народу, український працюючий люд і його правительство мусить поступити так, як поступається ся в ворогом, щоби зробити його нещідливим.

(„Діло“ ч. 69.).

Під час параду над Софійською площею дуже низько кружляв український аероплан, на якого крилах віразно було видно жовто-блакитні українські відзнаки. З гондоли аеропланя летуня віталі вібрали публіку, яка одновіддала радісними окликами „Слава“.

Увечері в народний автодоріг їй інших концертних залях відбувся ряд концертів, присвячені пам'яті Т. Г. Шевченка, організованих товариством „Дитяча Хата“ і іншими українськими організаціями.

Зайняття Шолтави українськими військами.

„Діло“ в дні 29. березня, присвята вісті, подані вчірі днівниками з Петрограду, що українські війська зайняли Полтаву.

Земельна справа.

На засіданні ради міністерства земельних справ 19. марта було ухвалено: Згідно з заявою членів ради міністерства про те, що на кордоні зараз мається 2000 плугів-тракторів, досланих з-за кордону, Рада вносить бажання звернутися до міністерства торгу і промисловості командирувати туди прийомника.

21. марта відбулося засідання ради міністерства земельних справ.

На засіданні прібув новий міністр земельних справ М. Ковалевський, який звернувся до всіх присутніх з вітанням і вказав на те, що міністерство земельних справ він приймає у той час, коли контрреволюція в особі київського „сельсько-хозяйственного общества“, підняла голову, і поміщики вимагають повернути їм землю. Міністерство земельних справ буде провадити в житті скасування приватної власності на землю. Міністерству будуть відпущені великі кредити для інформації селянства про реальну діяльність міністерства по виконанню земельної реформи в дусі III. i IV. універсалу.

Після промови міністра директою департаментів і зазідуочі окремими відділами зробили доклади про діяльність тих відділів. Між іншими директор відділу сільськогосподарського департаменту д. Архипенко зробив доклад про ті заходи, які уже зроблені земельним міністерством по організації засібів відагалі і засібів землі цукровими бураками в окрема. Директори департаментів лісового і державного майна зазначили, що ліси і державне майно не повинні вийти з рук держави, бо держава повинна бути задоволіні тих переселенців, які тепер повертаються на Україну. Міністер згадувався в докладами, які він вислухав, і ддав, що до справи організації засібів землі цукровими бураками він хоче стати близче, бо се питання зараз головне.

Головне торжество було на Софійській площі, де відбувся парад частинам українських військ київського гарнізону й вільного козацтва. Парад відбувся в присутності вищих німецьких військових властей, що знаходяться в Києві.

Шевченківський ювілей у Києві.

Київська російська часопись „Последние Новости“ подає таке коротенькое звідомлення про Шевченківський ювілей у Києві.

Учора (12 бер.—Ред.) в Києві відбулося перше у вільному Україні свято роковин смерті Т. Г. Шевченка. Вчораший день проголошено на завтра національним святом України.

З нагоди свята заняття в урядових і громадських установах або зовсім не відбувались, або відбувалися тільки частинно до 1 години по обіді. Багато друкарень не працювали, агідно в постаповою союза друкарів. Тому вчораший вечірній сьогоднішній ранній часопис не вийшли.

Головне торжество було на Софійській площі, де відбувся парад частинам українських військ київського гарнізону й вільного козацтва. Парад відбувся в присутності вищих німецьких військових властей, що знаходяться в Києві.

Ціла Софійська площа була заповнена народом.

До зібраних на парад військових частин виголосили привітні промови військовий міністер Жуковський і атаман вільного козацтва Данченко. Їхні промови вкриті гучними і дружиними окликами „Слава“.

Особыливу увагу присутніх на параді притягав привізний до Києва цими днями передній відділ українських військ, організованих із полонених Українців, які пробували в полоні в Німеччині.

Цей відділ робить чудове враження прекрасною муштокою і гарним і скромним одягом. Стрункими, гарними рядами відділ працював в оркестро музики й портретом Т. Г. Шевченка по Софійській площі, а потім по головних київських улицях, притягаючи скрізь увагу публіки.

Відділ складається ся виключно з цілком садомісами Українців і створить головне ядро нового організованої української армії. На цих дніах єдеться ся прибуття дальших частин цього війська.

Українське життя в Проскуріві.

Інсайдер. 25. марта 1918.

Я вже на Україні, в дорозі до Києва, але поки що задержався в містечку Проскурів. Селяни і міщани говорять часто по українські. Розуміється ся все, розпорядки якісь є на українській мові. Дня 13. с. м. була тут маніфестація в перші роковини революції. Промовляли по українському, російському і жидівському. Були також українські пропорці. Тут всього доволі можна дістати. Ціна тепер такі: український борщ 3 К., фунт домашньої булки 2 К. Кажуть, що се Жиди піднесли так ціни в хиле, як прийшли сюди Австрійці. Ціла торговля в жидівських руках, але Жиди тут більш європейські ніж наші.

„Діло“.

На засіданні Ради Народних Міністрів 8 березня ухвалено призначення 2 мільйонів карбованців на висилку молодіжі на студії за границею.

„Діло“.

Достава насіння Галичині з України.

З Відня доносять часопис: На засіданні господарських виділів у Києві згадали, що Україна доставить найкорші 2 мільйони пудів збіжжя для найбільше земельних областей Галичини й Буковини. За це дістане Україна з Галичини нафту і бензину, з Німеччини вугілля й кокс.

(„Frank. Nachr.“, ч. 92а.)

Взаємини України з осередніми державами.

З Києва доносять дні 31. березня: Київський уряд іменував делегата на мировій конференції в Бресті Литовського посла України в Царгороді. В Києві обговорюють рішаючі кола висилку української торговельної делегації до Берліну, Царгороду й до Софії.

(„Frank. Nachr.“, ч. 91 в.)

Вісти про бої на Україні.

Зі Штокгольму доносять дні 30. березня: В околиці Севастополя борються від 24 березня війська большевиків проти німецько-австрійських відділів. Чорноморська флота дісталася наказ (від Москви? —Ред.) відсунути ся до Новоросійська.

Після звідомлення Гаваса московського народного комісаріат в Берліні запротестував проти обсяження Одеси. Німецький уряд відповів, що Одеса належить до України, а не до Великоросії.

(„Fr. Zeit.“ ч. 92.)

Взаємини України зі Швайцарією.

З Берну доносять 3. квітня: Відомий мировий делегат Гасенко зложив офіційні одвідні швайцарському президентові і повідомив його про утворення українсько-швайцарського бюро торгівельного, яке має посередничати в обмін товарів поміж обома країнами.

(Fr. Zeit. ч. 93.)

Утворення нового кабінету.

До Базеля доносять українське телеграфічне бюро з Києва: Новий міністерство утворилося в такім складі: Президентом став Голубович, м. внутрішніх справ Ткаченко, мін. земельних діл Ковалевський, мін. почт і телеграфів Христюк, мін. пропаганди Колух, міністр землі Любінський, міністр праці Михайлів, решту ресортів міністерства що поки що не обсаджено.

Голубович заявив, що земельну реформу в користь селян переведеться ся негайно, як тільки привернеться порядок в губерніях та військових округах.

Для установи порядку проти анархістичних банд твориться ся офіційна республіканська гвардія. Залізничні сполучення відбудовуються в найбільшій скорості. Суди, які застосовують свою діяльність через цілі рік, починають наново урядувати. Правительство веде далі програму в напрямі радикально-соціалістичним.

(„Fr. Zeit.“ ч. 87.)

Програма українського уряду.

З Києва доносять: Новий український кабінет, який саме утворився, поставив собі слідчу програму: добре сусідські взаємини до всіх держав. Треба подбати, щоби всі держави признали незалежність України. Далі програмою є: заключення миру з Росією, переговори з Румунією ѹ усунення труднощів, в

яких зараз находит ся український уряд. Це в найважніші питання зовнішньої політики. Що до внутрішньої політики—найважнішими справами в охорона порядку на Україні, утворення окремої міліції, задержання й укріплення всіх своїх, які осягнемо революцією.

Піднято плавбу по Дніпру до Черкас, Ржищева, Чорнобиля і Чернігова. Погрозою для неї є новоутворені банди річних піратів (робишак), себто воружених банд, які мають в руках грошеві засоби.

На засіданні вивозної комісії в міністерстві торговлі порушено предложити Німцям такі товари: цукор (сахар), насіння цукрових буряків, пшеницю, жито і овес, муку, заливну і манганину (марганець, руду). У випадку заключення миру з Росією в правителством большевиків ввертається увагу на те, що значні частини засобів поживання мусить доставити ся Великій. („Frank Nachr.“, ч. 88).

Програма президента Голубовича.

На засіданні Ради подав до відома президент міністрів Голубович слідуючу програму: для пошт і телеграфів: перестрій подавання відомостей повітряною і іскровою дорогою; для комунікації: перехід залишниць в національне посданні з притягненням до будови залишниць приватних предпріємців; для промислу і торговлі: монополізація за-

граничної торговлі, державна контроля для усього промислу й торговлі та розвиток кооперацій (стоваришень) на селях і по містах для внутрішньої торговлі; для фінансів: узбереження українських грошей, поширення права видавання банкнот для державного банку, державна контроля над приватними банками і розвиток щадничих кас; для апровації: поліпшення застосування харчами для потреби на-

селення і заграниці торговлі; загально підприяти ся буде централізацією управи в відповідними окремими повноважностями. Розвязка земельного питання буде на основі універсалів. Реорганізація сільських комітетів в притягненнем до їх фаховців і висилка знавців для переведення весняних васів'їв. Для міністерства робіт в програмі розвиток мирових судів, установа робітничих рад як класових організацій без політичних прав; далі переведення громадської роботи для облегчення недолік робітників та заведення школ ремісничих для інвалідів. Для мін. внутрішніх справ: поліпшення організації міліції, утворення правильної армії, в якої утвориться опіска народна міліція; для мін. загранчин. справ: признання незалежності України нейтральними державами і мир з Росією. На тім засіданні внесено інтерпелюцію проти своєвільного насильницького виступу польських легіоністів і Австрійців на Поділлю. Передання цієї справи до комісії відкинено великою більшістю і піднято паради на засіданні Ради. В фабриках цукру і других землеробільних заводах положення робітників розлучиве. Виплати нагород за роботи не здійснено здебільшого вже 2–3 місяці. Комітет одної цукроварної фабрики телеграфує: 3500 робітникам грозить голод. Комітет відмовляє відповідальності за всі наслідки і робить відповідальною Ц. Раду. („Frank. Zeit.“, ч. 89).

Заваяті бої на Україні.

З Києва доносять: Боротьба на Україні прибирає щораз гостріший характер, чим більше похід посувався ся на схід. Провідники большевиків Кріщенко, Муравйов, Антонов і Сторієв організують заваято опір. Вони закрили фабрики в Харкові, щоби приневолити голодуючих робітників вступати в ряди

добре оплачуваної Червоної гвардії. З ними получали ся відділи матросів, Латишів, і чесько-словачького легіону, який має найкращу організацію і добрих провідників, добре беть ся та переходить інколи до противника. Коли під Київом та під Бахмачем Чехо-Словаки попали в скрутку, вони вислали парламентарів (послів) в заявюю, що вони в частину великої французької армії і готові відійти через Владивосток до Америки і Франції. На це не згодилися провідники армії осередіх держав, уважаючи їх полоненими австрійськими горожанами тим більше, що вони убивають німецьких полонених, що вертаються додому.

Після зайняття Києва похід військ Української Центральної Ради і німецьких відділів, підпірані українськими залишничниками, ішов вздовж залишничих ліній з Києва до Харкова-Полтави-Катеринослава. Таким робом зайнято Кременчук, головне місто складів українського збіжжа. Міст на Дніпрі, що лучить обидва береги Дніпра, лишався нерушений. Сполучення залишницю з Ніколаєвом до Харкова дістало ся в наші руки. Другий відділ пішов до Александрові, і зайняв це місто. Кавалерія стояла 40 км. від Полтави.

Український похід має головне завдання захопити залишниці. На місце патрулів кавалерії настали патрулі льокомотивів. Тому що відділи війська ділить де-куди 400 км., то кожному чоловікові мусить помагати самостійне рішення і рішучі відвага. Деякі міста і місцевості, які зайняли малі відділи—переповнені тисячами узброєних російських солдатів і офіцерів.

Швейцарські часописи розгорнули відомості в бюро Гаваса з Москви, що війська советів зайняли новою місто Ніколаїв і Одесу. Та це неправдиве, бо обидві міста є в руках союзних армій і України.

Болгарський представник на Україні.

З Софії доносять болгарська телеграфічна агенція: Професор софійського університету і бувший міністер просвіти Іван Шишманов іменованний уповноваженим представником Болгарії для України. Цей Шишманов в зятем українського професора в Софії, Михайла Драгоманова. („Frank. Zeit.“, ч. 84).

Договір з Румунією й Бесарабією.

Договір з Румунією вже уложено в поодинокі параграфи,—небавом буде підписанний. Що до Бесарабії—букарштенська конференція не

УКРАЇНСЬКА ГРИВНЯ.

Центральна Рада прийняла закон про новий випуск українських грошей. Він установлює, що монетою українською одиницею, на котру буде йти рахунок, буде гривня, рівна півкарбованцю і поділена на 100 шагів. Незадовго будуть випущені срібні гривні, золоті двадцять гривні, паперові гроші в 2, 5, 10, 20, 100, 500 і 1000 гривень і дрібна монета в 1, 2, 5, 10, 20 і 50 шагів.

Що карбованець наш, як і російський рубль на монету одиницею занадто великий, се було признано давно. Всі європейські краї, крім Англії, рахують на дрібні гроші: в Німеччині на марки, рівні приблизно півкарбованцю, в скандинавських краях на корони ріжної величини, в краях латинських на франки ріжної назви і величини, в Австрії на корони приближно такі, як франки, а рівні приблизно 40 копійкам, і т. д. І в Росії давно вже носились в гадкою замінити рубль меншою одиницею, тільки не могли рішити: чи на полинник, чи на франк і так на сім справа завмерла.

У нас, коли Центральна Рада прийняла закон про випуск карбованців, поділених на 200 шагів, там самим принципіально вже було рішене питання, що монетною українською одиницею буде півкарбованець, поділеного на 100 шагів. Треба було тільки знайти для неї відповідне ім'я. По довгих міркуваннях українські фракції Центральної Ради прийшли до переконання, що єдино правильне буде і тут, як і в справі державного українського герба, вернутися до статою Української монетної одиниці, яка була в нас за часів нашої

державної незалежності, до гривні, або як тепер вимовляють у нас се слово (Гривна) до гривні.

Се дуже стара наша одиниця ваги і за разом вартості, початок котрої відійшов із відповідної. З початку так звав ся очевидно фунт срібла, що був одиницею міни. Але згодом, як то звичайно бувало зі всікими монетними одиницями, металічна маса гривні все зменшувалася. В часах київської держави вона важила тільки коло півфунта срібла, далі ж ще менше, але гривня все таки довго оставалася у нас монетною одиницею. Аж з тим, як наші землі стали переходити під владу Польщі й Литви, починається у нас рахунок на копі, на злоту, перенесений з Польщі й Литви разом з чужою монетою. Він згодом закорінівся вітиснув у нас старий рахунок на гривні і місцями в певних формах рахунок на коповиці і злоті задержав ся ще й тепер.

Ще пізніше, разом з московською зверхністю над Україною і з московськими грошима вернулася до нас і стара гривня вже в новій московській формі—як частина московського рубля. Так було з багатьма нашими річчами: ріжкої правила, уряди, постанови київського часу, що за київською державою поширились в підлеглих її велико-російських (московських) краях, в часом стратила свою металічну вартість і кінець кінцем була прирівняна до десятка копійок, котрих в рублі раховано сто. Коли потім, в минувшім столітті, пере-

вело новий рахунок на срібло, назва гривни остала за 10 копійками міддю, що значили три з половиною копійки на срібло і так досі задержався у нас по селах сей рахунок на гривні (семигривенник—двацять копійок).

Се де кого бентежило, коли зайдла мова про повернене нашої статою монетної одиниці! Як вже вона, мовляв, наша, коли побуvalа в московських руках і там стала гривенником—як його робити половиною карбованця. Але так не можна міркувати.

Не одні наше побувало в московських руках і набрало там іншого значення, але коли воно нашоє нам потрібне, то як нам його зустрітися? І козак, наш борець за волю й рівність, вернувшись до нас в виду московського казака з нагайкою, привначеню на те, щоб розганяти народ! То ми того не зважались, й імені козацького не відріклися же! Колись поруч нашого Переяслава, Галича, Лебедя, Золотих воріт київських звіялися Переяслав, Галичі, Золоті Ворота на Московщині, тому що київські князя бояри, переходячи в Московщину, там називали городи їх місцевості на віде Кіївщини. Чи нам через се перемінити свої питомені назви, що такі звялися на московщині?

НІ, наше вістасть ся нашим, і коли воно нам потрібне, ми можемо ним покористуватися і надати йому свій зміст, не вважаючи на те, якій зміст хто десь колись з цього вкладав. Коли нам треба своєї монетної одиниці, нашою нам назвати І полтиною, коповиком, короною, франком, коли у нас була своя стара назва—дарма, що вона була в чиїмсь чужім уживана.

Іншою горошовою одиницею у нас не було крім гривни, — й і годить ся бути нашою монетною одиницею.

Союзні війська обсадили лінію Бахмат-Ромни. Військо і банди советів відступили на лінію Лебедин Ахтирка. („Gen. Anz.“ ч. 89.)

Похід відділів полонених до Києва.

Перед кількома днями відбулося в присутності ген. Гренера прибуття першої Української дивізії, вложеної в полонених наших таборів, на площі св. Софії, осяяній золотими банями святині. Здебільшого ставні постати полонених, одягнених в сині жупани, робили добре враження. Українське духовенство поблагословило їх перед одходом на свої становища для оборони Рідного краю. В Києві введено вже лад. Перед збудутем Києва більшевики убили 4000 офіцерів, між ними Французів і Бельгійців. Життя в столиці ще дуже дороге, бо селянин ще доставляє харчів. Число безробітних виносить 15.000. Український уряд завдає собі великого труду, щоби опанувати всі труднощі внутрішнього життя. („Gen. Anz.“ ч. 89.)

Болгарський представник на Україні.

З Софії доносять болгарська телеграфічна агенція: Професор софійського університету і бувший міністер просвіти Іван Шишманов іменованний уповноваженим представником Болгарії для України. Цей Шишманов в зятем українського професора в Софії, Михайла Драгоманова. („Frank. Zeit.“, ч. 84).

Злетла вона була з фунта на шівунта срібла до трьох копійок міддю вартості фунта хліба, зможе й піднятися до вартості півкарбованця. А вже й так ми мали гривну рівну трьом копійкам і гривну чи гривенник десяти копійкам. Нічого, розбіралися люді. Розберуться й тепер дуже скоро і не помішують московського гривенника з українською гривною.

Люди розбіралася в гронах дуже скоро. І однаково прийдеться ся розбіратися в українських карбованцях і в „миколівках“, в „керенках“, московських гроши золотих, срібних і паперових; в ріжницях курсу на них всяку всачину. Що в тій монетній замішанці, яка немінучо буде якийсь час, та вже й тепер й може орієнтування в вартості й інші нові українські гривні? Прийде лекше як що-небудь, власне раз виведе з усякого замішання, саме тому, що се зовсім нова одиниця.

Приблизно вона відповідатиме німецькій марці й англійському шилінгу, золота двадцять-гривнева монета англійському фунтові стерлінгів, 30 гривен приблизно відповідатиме 100 франкам, 100 австрійським коронам, 100 італійським лирам. Завданням нашої фінансової політики мусить бути се, щоби такий курс мали наші паперові гривні, себто щоб наш кредитовий білет на 20 гривен дійсно відповідав золотій монеті в 20 гривен, а тоді відповідатиме англ. фунтові і золотому двадцять-марковиців і наш паперовий кредитовий білет на 20 гривен. Сього треба досягти і тоді наша гривна буде в часті і поважанню.

І. Грушевський.

З „Діла“.

займала стачовища. Осередні держави стоять за те, що справа Бессарабії доторкає безпосередньо владу Румунії до Росії, евентуально України. З боку осередніх держав подано до відома, що вони не мають нічого проти того, щоб після переговорів в Росію Бессарабія була прилучена до Румунії.

(„Frank. Zeit.“ ч. 88).

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТЯ.

Росія, відсунена від середини Європи валим незалежними державами, втратила значення для цілі Європи, доказом чого в складі відомості в найбільших часописах про внутрішнє життя в Росії. З цих складів вісток видираємо усе, що подано до відома світу як новини без значення:

— Національна армія Троцького утворена з людей, що не хочуть вертати ся додому до праці та відклади великої плати, находити оправдання свого існування і в Росії в боку самого Троцького-Бронштейна, який пише так у „Ізвістіях“: „Супроти небезпеки для республіки Советів остання ся нам одна дорога в завжті революційній дисципліні“. В таку хвилью мусить кожний горожанин і робітник бути солдатом. Небавом вступить в життя плям загального мілітарного виобразовання армії. Завивається ся всіх ображуваних у військовій службі приступити до праці для охорони Росії. Політично щільгатаме надіянальна армія центральній владі Советів і місцевим советам. Республіка Советів мусить мати армію, яка зуміє воювати і побудити. Визволена Росія не буде неволинком, вона буде зростати і найдіти силу побудити грабіжників і буде жити в братерській єдності з вільними народами. Праця, порядок, дисципліна, витривалість, відданість доведе нас до побіди“. (На лихоманії всіх приємно бракує революційній Росії тепер. Ред.)

Червона армія творить ся в „довірених“ солдатах, вони стоять під командою привернених назад офіцерів. В тій армії заведено назад кару смерті. Прочі частини армії, які стояли проти військ ворогів, мають бути здемобільовані до 12. квітня.

— Ліві соціалісти-революціонери і противаксіналісти висказують погляд, що для ратування революції треба сполучити ся з буржуазією. Вони мають відозву до міротворчих осіб і до колишніх членів влади. Тимчасом недалі у Росії зростає діл.

— Російський порядок виглядає тепер так: Розстрій урядничого стану перейшов всякий недалі, який був за царя. Так, найдено в одного урядника, що завідував землею, більшою від Англії, 100 відмінок до замків і множеством урядових печаток для підроблювання актів, багадько творів штуки (екладених), дорогих каменів і перських килимів, перстеньів, перлового намиста. На улицях лежать від двох місць купи убитих людей і коней, які гнають і засівають пошесті, на яку одного дні гине 700 людей серед бруду. Ціла Великоросія по містах змінила ся в Сахару, де запанувала пустиня для всякої культури.

— Уряд сидить в Москві; на місце комісара Чічігіна покликано на комісара зовнішніх справ Кара-клава. Для технічної охорони краю утворено найвищу раду з місцем осідку в Москві, в склад якої входить Троцький-Бронштейн і Вердеревський, адмірал з часів Керенського, який прийняв на себе провід у маринарці. При уряді утворено польське посольство в Петрограді. Комісія з представників Советів і п'ять членів уряду веде наради в цілі утворення союзу Рад Республік.

— Посольства союзників повернулися назад до Петрограду в Фінляндії, себто французький Nouvelles, сербський Спалякович, італійський de-lia-Torretto.

— На Кавказі в Тифлісі вібраний Кавказький Красивий Сейм проголосив незалежність кавказької Республіки. Він призначав окремий договір з Туреччиною на основі границі 1914 р. важливим і домагався утворення автономної Вірменії. В околицях відступлення в Бересті Туркам Карсу, Батума і Ардагану вибухла кривава війна. Вірменія і Грузія утворили численне військо, щоби охоронити цей край від Турків. Грузинські війська займають російські кораблі.

— Таким робом увесь південний відривається від Росії—яка мусить ще заходити ся коло того, щоби хоч біля Астрахані мати доступ до Каспійського моря.

II.

ВІСТИ ЗІ СВІТА.

ПОМІЧ АМЕРИКИ СОЮЗНИКАМ.

На розпучливий крик антиутриманії Америка дала 96.000 солдатів, між якими в 24.000 муринів себе негрів. Далі готова Америка виповісти війну Болгарії, якій ще не виповнено II. Та Америка ставить ся проти офензиви Японії на Сибірі, до якої пруть союзники.

(„Frnk. Zeit.“ ч. 95)

СТАНОВИЩЕ ЕСТОНІЇ ДО БУДУЧЧИНИ.

Представник естонського уряду заявив у Штокгольмі швейцарській часописі: На основі незалежності Естонії признають ся права німецьким, шведським і російським міністрами. Німецької мови можуть уживати, хто хоче, в представництві Краєвого Сейму і в урядах. Та сама Естонія обстоює свою цілковиту державну незалежність і нейтральності під гарантією великих держав.

(„Frnk. Zeit.“ ч. 93).

НЕВДАЧА ЧЕРВОНОЇ ГВАРДІЇ У ФІНЛЯНДІ.

Після донесення бюро Рейтера понесла червона гвардія сильне пораження поблизу Тамарфоруса. Вона утратила 10,000 солдатів, які попали у полон, 21 гармат і 113 скорострілів.

(„Frnk. Zeit.“ ч. 89).

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕЛЕГАТ У БЕРЕСТІ.

З Берліну доносять: Вислані до Бересті представник українського уряду має завдання боронити українські народні інтереси. Найважішою справою є питання поверту виселенців до зайнятих областей. Перейняття управи не входить в рахубу тому, що український міровий договір ще не ратифіковано і німецька окупація триває далі.

(„Frnk. Zeit.“ ч. 93).

ОПОРОЖНЕННЯ ПАРИЖА ПІД ГРОЗОЮ ОСТРІЛЮВАННЯ.

Минулі пятниці над Парижем повисла знову небезпека. Коли публіка мимо чутного гарматного гомону одівдувалася церкви, рознісся сигнал тривоги. Знак це був, що Париж знову навістили стріли німецьких далекострільних гармат. Всі парижани втекли до північної, де сиділи зовсім немило, коли поліція наказала позамуровувати вікна, щоби повітре під написком гарматних стрілів не побивало лю-

дей. Ціле місто неначе вимерло. Тимчасом стріли ударили в кілька більших будинків над Сеною. Частину міністерств перенесено до Версалю. Багаті люди опускають Париж і йдуть до Бордо та до південних купелевих місць на Рівері.

Правительство в Парижі оголосило літакам 40.000 франків нагороди за винайдення місця, де стоять німецькі далекострільні гармати.

(„Gen Anzg.“ ч. 91).

ВІЙНА.

(Звідомлення осередніх держав).

Очі цілого світа звернені на ту частину французького фронту, де підняла ся успішна німецька офензива. В п'ятницю перед лат. святами головним огнем боротьби на заході було Moutdidier. Розмірно великий кусень землі захопили Німці в тім місці, де розмежовується англійський і французький фронт. Дні 28 і 29 березня були тільки невеликі битви в околиці Mèzegees і Beaumont. Дні 30 і 31 березня вони посунулися на захід, а на слідуючий день зробили успішний наступ на південний захід. Так саме в околиці Compiègne доставили французи нових десантів корпусів війська, та їх здержали Німці і відкинули їх назад, посунувши ся декуди і 5 км. фронт, який біжить тепер від Noyon, займаючи на південний Moutdidier. Так само поступив фронт над Avre і в напрямі до міста Aisne, яке находить ся зараз на 10 км. від німецького фронту. Рівночасно з цими наступами підняли Німці вогонь коло Arpa, що відкинули англійські сили та не дали їм відтягнути звітіль сил на загрожене місце. Після цього наступила мала пауз в операціях. Число полонених виносило 90.000 солдатів. Посол повіту Moutdidier який є міністром фінансів, заявив в палаті парламенту, що треба числити з повітам відворотом французької армії в цьому місці, яка має зайняти відповідні позиції. Так само належить числити на опущення Amiens; союзники хочуть посвятити всю силу на оборону міста Compiègne.

Представник естонського уряду заявив у Штокгольмі швейцарській часописі: На основі незалежності Естонії признають ся права німецьким, шведським і російським міністрами. Німецької мови можуть уживати, хто хоче, в представництві Краєвого Сейму і в урядах. Та сама Естонія обстоює свою цілковиту державну незалежність і нейтральності під гарантією великих держав.

— Театр. В неділю, 31. березня, на сцені Народного Дому т-во ім. М. Лисенка ставило комедію I. Тобілевича „Марія Боруля“. Комедія йшла втретє.

Кажуть, що віразу ся песь не була так погано відіграва, як тепер. Можливо що й так. Бо дійсно треба призвати, що якби т-во було обішло ся без сеї вистави, штука, як така, була б тільки виграна, а глядачів можна було б позбавити присмости потішити їхні інстинкти.

Хоч деякі т.т. були цілком не придатні до своїх ролів, все ж треба призвати за ними добру волю й старанність, яку вони виявили в виставі сеї комедії. Та, на жаль, цього не можна сказати про всіх. Во т. Бондаренко (Омелько) до того „приставляв“, що гайдко було дивити ся на єї вихиляється, які він показував протягом усіх п'ятьох дій. А т. Надежкин (Швіжка) не відкидав ся, щоби не вжити одного із найпаскудніших салдацько-босицько-хуліганських жестів.

Поодинокі оцінки артистів у виконанні ролів тут не дадуть, бо треба прийняти на увагу, що драматичні сили т-ва дуже слабенькі. Побажаємо лише, щоби т-во було пильнувало своїх сил. І далеко краще буде, коли артисти будуть старатися сумілійно виконати свій обов'язок. Во найгірший артист по обов'язку не буде в стані зробити стільки шкоди, як той артист, хоч і спрощений, що вимог до себе ніяких не ставить. Се показав на

своїй грі т. Бондаренко. Знаючи, що в нашому театрі він уважається сяко-такою силою, він не потурбується увійти в суть своєї ролі і дає якогось ідіота, між тим як Омелько дуже розумний, але надзвичайно простий чоловік, правда, дуже темний. Він може викликати сміх своїм занадто простим поводженням у життю. Щоб сей Омелько ні говорив—усе в нього просто розумне, наївно-логочне. І ніщо, як свята простота заставляє нас тішитися Омельком. А в представленні т. Бондаренка се блазень, дурник і нічого більше. Той сміх, яким сміялися глядачі в Омелька, повинен був пристати Борулі, типові дійсно вартому самого злого сміху. Сього не було—здавалося, Борулі нічого більше боліли глядачі, як сміали.

Ніколи не треба забувати, що ми прийняли на себе обов'язок служити нашему народові, представником якого являють ся саме Омельки, — їх, Омельків, любити, їх учити, для них жити. А хіба може хтось не любити такого Омелька, якого показав нам т. Бондаренко?

M.

— Курен. Другий вже тиждень одбувається ся в нашему таборі, в помешканні 3. класі школи, курси для інтелігентних, ріжних фахів людей, які живуть в таборі або приїздили в команді та в інших таборів, а се: учителі, студенти, землеміри, канцеляристи і т. і.

Ціль курсів та, щоби перед одіздом на Україну приготувати кадри свідомих культурних робітників на народній ниві нашої савостійної української республіки. Заняття одбуваються кожний день з ранку і по обіді. З 9. годин ранку все має викладати проф. Турула на суспільно-політичні теми, а далі викладає в українській історії проф. Пачковський. Має почати також викладати проф. Лепкий в історії української літератури. Кожний день по обіді одбуваються на курсах практичні роботи по українській мові, по правопису, а николи й по читанню, які роботи провадять т. т. Бахір і Омельченко. До цього часу на курсах беруть участь понад 30 душ. Викладає приходить слухати і сторонні слухачі, не курсисти.

ОГОЛОШЕННЯ:

КУПУЙТЕ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВАР

(більше 6000 слів)

Уложеній ІІ. Лисецьким.

Ціна 2 м., в оправі 2 м. 50 ф. ВИСИЛАСМО ПО ОДЕРЖАНЮ

ГРОШЕЙ.

КУПУЙТЕ Памяткову Книжку Союза Визволення України

500 стор. друку — 108 ілюстрацій

ЦІНА без оправи 1 мар. в оправі 1 „ 30 фен.

Помимо того, що книжка ся видана під назвою «Календар на 1917. рік», вона не втратила своєї вартості, бо має дуже багато матеріалу в літературній часті і зостанети ся завше дуже цінною пам'яткою для кожного Українця.

Замовляти по адресі „Гром. Думка“.